

ATURO REVERTE:
Hombres buenos
Editorial Alfaguara. 2017

Catalina Luque
Professora de Llengua i Literatura · IES Antoni Llidó

El passat 22 d'abril científics de tot el món van eixir al carrer a més de 200 ciutats per defensar la importància de la ciència en la societat i la política. El moviment va sorgir en contra de les polítiques científiques i mediambientals de Donald Trump. Caroline Weinberg, colíder del moviment als EUA, va declarar: “Els descobriments científics i la innovació són una part crítica de la nació i del nostre futur: la ciència allarga la nostra vida, protegeix el nostre planeta, crea aliments, contribueix a l'economia i ens permet comunicar-nos i col·laborar amb persones de tot el món. Malgrat això, alguns polítics amenacen el nostre present i el futur en ignorar les proves científiques quan dibuixen les estratègies polítiques, en posar entrebancs els avanços científics amb retalls i en limitar el coneixement públic fent callar els científics” (<https://www.marchforscience.com/press/2017/4/10/march-for-science-organizers-detail-plans-for-global-events-including-flagship-march-in-the-nations-capital>).

Al segle XVIII científics i intel·lectuals de tota Europa començaren una lluita que, segons sembla, encara no ha acabat: divulgar els descobriments científics i filosòfics i convertir la ciència en el motor del progrés i dels canvis socials, tot dirigit a aconseguir una societat més justa, racional i culta. Una de les fites bàsiques d'aquest moviment fou la publicació entre el 1751 i el 1772 de *l'Encyclopédie, ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers*. Dirigida per Diderot i d'Alembert, *l'Encyclopédie* es va convertir en la bandera visible de l'enfrontament entre la Ciència (identificada amb el progrés i la llibertat) i l'obscurantisme (defensor de les estructures socials feudals, els privilegis de classe i la religió).

Des del mateix moment de la seua publicació *l'Encyclopédie* va ser considerada una amenaça i va ser prohibida fins i tot a França, encara que no va deixar d'editar-se i distribuir-se.

L'estat espanyol, ancorat en les estructures absolutistes imposades pels Borbons, va intentar protegir-se dels aires de canvi que venien d'arran els Pirineus. L'aliança entre Església Catòlica i Estat va impedir amb mètodes violents i summament efectius la penetració de les noves idees, i va convertir així Espanya en una carpetovetònica aldea d'Astèrix. Però, fins i tot en aquest marc d'intolerància, podem trobar lluminoses excepcions... Els reis espanyols van fundar al llarg del segle les diferents Acadèmies, la més important de les quals fou l'Acadèmia de la Llengua (1714). I és precisament l'encontre entre la RAE i *l'Encyclopédie* la matèria bàsica de *Hombres Buenos* perquè Arturo Pérez-Reverte novel·la el singular viatge que, a finals del segle XVIII,

dos hombres buenos, membres destacats de la RAE, van fer a París amb permís del rei i *placet* de la Inquisició per tal d'aconseguir la primera edició de *l'Encyclopédie*.

Les figures de don Hermógenes Molina, bibliotecari, llatísta i persona d'una profunda i sincera religiositat, i don Pedro de Zárate, ex militar de l'Armada, ateu i maçó, són un exemple meravellós i extraordinari de com l'amor per la ciència i el coneixement pot conciliar amb respecte i tolerància postures ideològiques aparentment incompatibles.

Però és curiós com aquest viatge crea una aliança encara més contra natura, la de don Manuel Higuera (representant de la facció més conservadora i fanàtica de la societat i l'Acadèmia, editor d'un periòdic ultra conservador) i Justo Sánchez Terrón (un pseudointel·lectual de falsa progressia, que mai no ha tingut una idea que no fóra furtada i fusellada dels altres). Els dos s'alien per impedir la missió dels seus companys perquè consideren que *l'Encyclopédie* és una amenaça: Higuera perquè els seus continguts posen en dubte dogmes i normes i Sánchez Terrón perquè es descobriria que és un falsari. Ells buscaran una persona que intentarà impedir, fins i tot amb violència, que Molina i Zárate porten l'obra a Espanya.

L'Acadèmia va debatre sobre la conveniència de portar l'obra i si es va aconseguir el permís fou perquè es tenia molt clar que no estaria a l'abast de qualsevol: seria una obra per a les elits intel·lectuals, una obra d'erudits per a erudits. L'exposició d'algunes de les idees al gran públic seria inútil i perillosa.

Pérez-Reverte ha plantejat encertadament la novel·la en dos plans narratius. Per una part tenim la peripècia dels dos acadèmics. És molt interessant assistir als diàlegs dels dos amics, veritables debats ètics en ocasions. Ambdós són testimonis d'un món que camina irremediablament cap a la destrucció violenta d'estructures i persones i malgrat això tenen fe en la raó i la ciència. D'altra banda, Pérez-Reverte es converteix en protagonista de l'altre pla narratiu perquè assistim al seu procés d'investigació i documentació. Encara que aquest segon pla té un aire d'*autobombo* molt propi de l'autor, és molt interessant el retrat que fa dels acadèmics actuals que li ajuden en la seua investigació, de vegades ple de respecte (com per exemple cap a Gregorio Salvador, a qui va dedicar la novel·la), de vegades irònic (com el retrat de Francisco Rico, segurament l'acadèmic més odiat de la història de la institució, encara que tothom reconeix la seua vàlua com acadèmic i cervantista).

Sembla mentida que encara estem reivindicant el paper de la ciència en la societat... Llegir esta novel·la pot ser una bona manera de fer-ho...

